

Ilona Hongisto Lahden laiturilla – kampus ja Kalifornia

There is a time when the operation of the machine becomes so odious, makes you so sick at heart, that you can't take part; you can't even passively take part, and you've got to put your bodies upon the gears and upon the wheels, upon the levers, upon all the apparatus, and you've got to make it stop.

Mario Savio 3.12.1964

Berkeleyn yliopisto, yksi Yhdysvaltain suurimmista ja arvostetuimmista julkisella rahoituksella pyörivistä oppilaitoksista, on myös sananvapauden puolesta taistelleen opiskelijaliikkeen koti. Vuosina 1964–1965 ylioppilas Mario Savion epävirallisesti johtama kamppailu akateemisten vapauksien puolesta avasi ovet poliittiselle toiminnalle San Franciscon kupeessa sijaitsevalla kampuksella. Euroopan vuoden 1968 tapahtumia edeltänyt *The Free Speech Movement* keräsi sekä oikeisto- että vasemmisto-opiskelijat yhteisen tavoitteen taakse.

Liike törmäsi seinään, kun Ronald Reagan valittiin Kalifornian kuvernööriksi. Hän otti vauhtia poliittiselle uralleen asettumalla opiskelijavapauksia vastaan. Iskulause *Clean up the mess at Berkeley* yhdistetään edelleen kuvernöörin ja yliopiston myrskyisään suhteeseen. Reaganin kauden tuntuvimman nykypäivään ulottuva vaikutus ovat hulpeat lukukausimaksut. Tähtitieteelliset kustannukset sääntelevät oppilaitokseen kirjautumista ja ohjaavat ennalta sen toimintaa.

The Free Speech Movement on nyt kahvila. Perustutkinto-opiskelijoiden kirjaston espressopajassa taulutelevisio välittää CNN:n uutislähetyksiä. Suurin osa opiskelijoista vaikuttaa vaipuneen omaan maailmaansa. Pöydät täyttyvät kuulokkeet korvilla iPodin ja kannettavan tietokoneen näyttöjä tutkivista nuorista. Kolmen dollarin latte-juomat virtaavat.

Tiskin takana salaatteja, wrappejä, keittoja ja hedelmiä tarjoilevat espanjaa äidinkielenään puhuvat maahanmuuttajat. Heidän työaikansa mukautuu kirjaston lähes ympärivuorokautiseen aukioloon ja palkkansa opiskelijoiden antamiin juomarahoihin.

Kaupat, julkinen liikenne ja rakennustyömaat ovat lähes järjestään meksikolaistuneet. Berkeley Bowlissa luomuvihannekset ja -hedelmät löytävät paikkansa latinlaisamerikkalaisin voimin. Tämä kansallistekin kuuluisa supermarket on Kalifornia pienoiskoossa: ketjuihin kuulumaton, keilahallin tilalle pystytetty ostopaikka loistaa monipuolisuudellaan ja jakaa kantovälineeksi paperikasseja. Syksyllä asiakkaille ei kenties enää edes anneta muovikassivaihtoehtoa, jos San Franciscossa tehty kieltopäätös saadaan voimaan myös lahden toisella puolella.

Sprowl Plaza, vuoden 1964 kuohunnan keskipiste, on nykyään vapaa-ajan keskus. Mitä erilaisemmat kerhot ja järjestöt jakavat maihoksiaan. Kuorot ja tanssiryhmät esittävät uusia teoksiaan. Valinnanvaraa on esperantosta queer-iltoihin, hiphopista breakdanceen. Aukiolla paukkuva rummutus kuuluu mailien päähän.

Ei ole mitenkään yllättävää, että nykypäivän yliopistoelämä on jokseenkin vieraantunut 60-lukulaisesta poliittisesta keskustelusta ja aktivismista. Berkeleyyn kaltaisen opiskelijaliikkeen monumentin kohdalla tilanne on silti häkellyttävä. Ensivaikutelma on, että viihde-elektroniikka ja karnevalismi ovat korvanneet poliittisen toiminnan.

Parikymppisten opiskelijoiden joukossa seikkailee myös vanhemman ikäpolven edustajia, jotka saarnaavat omaa sanomaansa. Bush-inho ja raamattuvimma sekoittuvat puheissa ongelmitta: yksi on sitä mieltä, että Jumalan nimi olisi muutettava Yahshuaksi, toinen tahtoisi teloittaa presidentin. Eksentrisyydellään hilpeää huomiota herättävät vapaustaistelijat saavat kertoa tarinansa rauhassa.

Jotkut kaihoavat takaisin 1960-luvulle, mutta useimmat elävät todellisuudessa, jossa kysymys suuremmasta opiskelijaliikkeestä ei asetu alkuunkaan. Sen sijaan aktivismi keskittyy pieniin paikallisiin teemoihin. Kampuksen laidalla on asuttu puissa jo viikkokausia. Mie-

lenosoittajien tavoitteena on säästää vanha tammilehto uuden urheilustadionin tieltä. Tammien pelastajat järjestivät hiljan valokuvausession, jossa paikalle saapuneet ihmiset riisuutuivat alasti ja muodostivat runkohalaus-ringin.

Kongressin puhemieheksi valittiin tammikuussa ensimmäistä kertaa historiassa Madame Speaker, sanfranciscolainen demokraatti Nancy Pelosi. Hänen vastustajansa tarttuivat kritiikeissään Pelosin kotiseudun arvomaailman kirottuun vapaamielisyyteen. Beat, punk ja homot tuntuvat kiteyttävän monen käsityksen tästä Kalifornian kolkasta ja aiheuttavan pelonsekaisia värähdyksiä erityisesti republikaanirintamassa. Toisille esimerkiksi juuri valmius sallia samaa sukupuolta olevien pariskuntien avioliitot sen sijaan tarkoittaa yhtä harvoista mahdollisista asuinurkista nykypäivän Yhdysvalloissa.

Kaupungin ilme kytkeytyy edelleen 60-luvun hip-

”Kalifornilaiset kasvikset ja viinit eivät päätyisi markkinoille ilman latinalaisamerikkalaista työvoimaa.”

piliikkeeseen. Haight- ja Ashbury-katujen risteyksessä myydään hipahtavia kukkapaitoja parilla kymppillä. City Lights -kirjakauppa on tärkeimpiä vaelluskohteita ja vanhemman ikäpolven skeittaajia tulee vastaan tämän tästä. Suurin osa hippikunnasta on kuitenkin muuttanut lahden toiselle puolelle Berkeleyn ja Oaklandin kaupunkien rajamaille hurjia vuokria pakoon. Kymmenisen vuotta San Francisco on ollut nuorten innovaattoreiden temmellyskenttä. It-kuplan räjähtäminen alkaa olla menneisyyttä ja menestyville kolmikymppisille suunnatut teemaillat kukoistavat kaupungin klubeissa.

Hipster-elämäntavan varteenotettava kilpailija ovat latinorytmit. Vaikka Meksikon raja on yhä vaikeammin ylittävissä, sen kautta saapuu maahan arviolta miljoona ihmistä vuodessa. Rajaviranomaiset tukkivat aidoin ja partioin käytetyimmät reitit, mutta uusia väyliä keksitään.

Kauhisteltu muuttoliike on osavaltion talouden elinehto. Kalifornialaiset kasvikset ja viinit eivät päätyisi markkinoille ilman latinalaisamerikkalaista työvoimaa. Kuvernööri Arnold Schwarzenegger vahvisti jo tiedetyn asian uudessa terveydenhuollon tavoiteohjelmassaan, joka kaikuu kummia liberalismiin kumuja. Republikaanien suunnitelman valttina on yleinen terveydenhuolto, jonka piiriin hyväksyttäisiin laittomasti maassa oleskelevat lapset. Ehkä myöhemmin aikuisetkin. Paitsi talouden tukirakenne, sinnikäs rajanylittäminen on myös lakeja muuttava ja jatkuvasti vahvistuva voima.

Ennakoidaan, että vuoteen 2010 mennessä yli puolet Kalifornian väestöstä on latinoja. Jo nyt espanja on useiden alueiden pääkieli, eikä ainoastaan työläispiireissä. Schwarzeneggerin terveydenhuoltole tuntuu lähinnä Kalifornian demokraatteja kosiskelevalta laskelmoinnilta, jonka vaikutukset eivät yllä ratkomaan niitä asuin- ja työolosuhteisiin liittyviä ongelmia, joiden kanssa moni osavaltion asukas tällä hetkellä painii. Toimintasankarin siivousotteet vain ovat hellempää kuin 60-lukulaisen edeltäjänsä.

Vaikka massaliike 60-luvun tapaan tuntuu yliopistotasolla mahdottomalta, pienimuotoista vastarintaa on havaittavissa esimerkiksi seminaareissa. Opetusmenetelmät kannustavat kannanottoihin ja jatkuvaan osallistumiseen. Usein tyydytään kuitenkin affirmoimaan vallitseva tilanne ja kahdetaan apparaattien päälle tai kimppuun käymistä Savion hengessä.

Berkeleyn yliopistolla vastarintaa esiintyy oppilaitoksen osoittamisissa ja kustantamisissa muodoissa: konferensseissa, lukupiireissä ja työryhmissä. Radikaalia poliittista analyysia pyritään kehittämään esimerkiksi opetussuunnitelmaan tänä keväänä lisättyssä kriittisen teorian opintokokonaisuudessa. Keväällä pidetyt symposiumit *What's Left of Life?* ja *America and Its Wars* antavat nekin viitteitä muutosta tavoittelevista tarkoituksista.

Opetussuunnitelmatasoinen vastaliike koostuu pienistä teoista ja ryhmistä, joiden avaukset ja rajanylitykset saattavat jouduttaa poliittisella tasolla tehtäviä päätöksiä. Tuntuu vahvempi vastustus löytyy yliopistolaitoksen tuolta puolelta. Kampusta reunustavaan katuun spray-maalattu lause *Bush, Kerry or Revolution. Choose or Lose* ilmentää anarkistipositiota Kalifornian rintamalla. Instituutioiden ulkopuolelta voimaa hakevat myös alueen useat *independent*-etuliitteen alla toimivat kulttuurimuodot.

Meksikon rajan massaylitykset ovat ehkä vielä varteenotettavampi ruumiillisen vastarinnan muoto. Parempia elinolosuhteita etsivät ihmiset muokkaavat arkea ja tuottavat vaihtoehtoisia olemistapoja. Fiesta, burrito ja Dios ovat latinalaisen Amerikan vastaus Kalifornialle. Nähtäväksi jää, minkälaisia muutoksia ne saavat aikaan hivuttavan hitaasti uudelleen järjestäytyvissä instituutioissa.